

NOVEL·LA

Les il·lusions perdudes

Ben pocs escriptors han sabut radiografiar tan sagaçment els pecats capitals del sistema social llatinoamericana com José Donoso (Santiago de Xile, 1924). La seva literatura és inquietant i està compromesa a narrar el nucli familiar com a focus de conflictes i tensions silencioses i el pes melancòlic d'una innocència esfumada en un passat impossible de ser reconegut i arruïnat per la mà culpable de l'ésser humà. En el món de l'escriptor xilè no hi ha lloc per a l'esperança que, tal com es diu en la seva novel·la *Lagartija sin cola*, "és una paraula infernal, el comienzo del horror, de lo imposible".

LAGARTIJA SIN COLA

JOSÉ DONOSO

Alfaguara
230 pàg. 17,50 €
Síntesi: Antonio Núñez-Roa abandona la pintura i s'estableix a Dors, on inicia una lluita titànica per salvar el poble del turisme de masses.

Donoso explora obsessivament les relacions quotidianes entre l'individu i la societat amb un notable rerefons d'amargura i cruïsa. Ara es presenta a Espanya aquesta *Lagartija sin cola*, que va renunciar a revisar i que va abandonar. En nota de l'editor això només afecta la precipitació amb què la ploma del genial escriptor va sentenciar el final de la història. La novel·la fuig de la prosa bigarrada i per moments extenuant de *El obsceno pájaro de la noche* (1970), però inyecta en la vida del protagonista, el pintor Antonio Núñez-Roa, les tensions que Donoso es plantejava a l'escriure: destruir la banalitat, conjecturar la decadència, expressada

DONOSO MOSTRA EL TURISME COM UN BRAÇ DEVASTADOR DEL PAISATGE D'ESpanyA.

aquí a través de la imatge del turisme com un braç devastador del paisatge d'Espanya. El llibre ambiciona conquistar una coherència que es precipita cap a una constant: el turisme com la màscara que cobreix la sordidesa i la vergonya. Es tracta, en definitiva, de la imatge de les il·lusions perdudes, del que podria haver estat i no va ser, perquè les hordes del turisme avancen i el desolat

Núñez-Roa no pinta ni pot salvar el poble de Dors de l'indubtable avanç de la modernitat.

El pessimisme que gravita sobre aquesta obra torna a un Donoso inconsolable i entestat a mostrar que darrere del miratge de les utopies s'hi amaga el fracàs més pertinaç.

RICARDO BAIXERAS
rbaixeras@elperiodico.com

BIOGRAFIA

Rigorós homenatge a un lluitador

JOSEP SOLÉ BARBERÀ, ADVOCAT. LA VEU DEL PSUC

ANDREU MAYAYO I ARTAL
L'Avenç
443 pàgines. 23 €

Com es pot escriure la vida de qui per a un ha estat "el pare, el mestre, l'amic"? A aquest repte moral es va enfrontar el catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona Andreu Mayayo (Sampor de Calanda, Terol, 1959) quan es va proposar reconstruir la peripècia d'un mite, el polític i advocat comunista Josep Solé Barberà (Llívia, 1913 - Barcelona, 1988). El camí més fàcil hauria estat el panegíric de la figura reverenciada. Mayayo, però, ha transitat per un recorregut de fidelitat, sí, però transformat en exigència. Els lectors que avancen amb ell ho agrairan, perquè el llibre esbossa un camí fonamental per conèixer la Catalunya contemporània: la història complexa del PSUC.

El primer mèrit de la biografia és formal. Per compondre-la, Mayayo, a més a

més d'entrevistes, també ha consultat arxius públics i privats on ha descobert una ingent quantitat d'inèdits (sumaríssims dels consells de guerra, correspondència clandestina, el dietari de presó redactat després de la detenció de bona part dels membres de l'Assemblea de Catalunya...). L'encert de *Josep Solé Barberà, advocat. La veu del PSUC* consisteix a haver supeditat el document al relat. La selecció és el recurs formal més ben utilitzat, però no és l'únic. L'escenificació d'un ball romàntic a Salou un estiu republicà, l'agònica arrencada carcerària *in media res* o la retrospectiva que construeix en l'escena del 23-F (quan Solé, amagat sota el seu escó, recorda la crisi del partit) proven la potencialitat de la narració per fer més persuasiva l'escriptura de la història.

Aquests recursos es posen al servei de la

construcció d'un personatge convertit en paradigma de la seva generació. Una generació, la del 1931, integrada per persones que van fer els seus primers passos durant la dècada dels anys 30 i a qui va arribar la jubilació quan s'havia encarrilat la Transició. Una generació, doncs, marcada per la guerra i el franquisme i que, gràcies a lluitadors infatigables que la van combatre, com el dandi Josep Solé Barberà -vegin, per exemple, el memorable capítol *L'advocat de Miguel Núñez-*, van fer possible el millor del nostre present. Oblidar-los hauria de ser pecat, homenatjar-los és el mínim que es pot fer. El que és just és dedicar-los llibres de tan necessari rigor com aquest.

JORDI AMAT
jamat@elperiodico.com